

MĚSTO ŠTERNBERK – PROJEKT REGENERACE A REVITALIZACE CENTRA MĚSTA

Antonín Kostrůnek

V letech 2005 a 2006 byl realizován projekt regenerace a revitalizace významné části historického centra města Šternberka. Projekt byl rozdělen do čtyř etap a jeho hlavním cílem byla celková revitalizace veřejných prostranství a obnovení jejich společenské a shromažďovací funkce. Město uspělo se žádostí v rámci Společného regionálního operačního programu a díky tomu byl projekt vedle státních a městských prostředků z více jak dvou třetin spolufinancován z fondů EU.

Úvod

V období srpen 2005 – prosinec 2006 byl ve Šternberku realizován svým rozsahem jeden z nejvýznamnějších projektů v novodobé historii města – stavební část projektu s názvem „Město Šternberk – Proměny v čase – čas proměn – regenerace a revitalizace městského centra“.

Na financování projektu se podílely Evropská unie (Evropský fond pro regionální rozvoj, ERDF), Česká republika (Ministerstvo pro místní rozvoj) a město Šternberk.

Dotace z Evropské unie byla získána prostřednictvím Společného regionálního operačního programu (SROP):

- prioritá programu 2 – Regionální rozvoj infrastruktury;
- opatření priority 2.3 – Regenerace a revitalizace vybraných měst.

Celkové náklady na rekonstrukci centra města přitom dosáhly 95 milionů korun, z nichž cca 67 milionů poskytla právě Evropská unie, cca 11 milionů Ministerstvo pro místní rozvoj a cca 17 milionů město Šternberk.

V současné době město Šternberk připravuje projekty regenerace dalších veřejných prostranství městské památkové zóny a jejího nejbližšího okolí. Pro zlepšení vzhledu domů v centru města poskytovalo město Šternberk v roce 2007 dotace majitelům nemovitostí v městské památkové zóně na opravy fasád, kamenných prvků a předzahrádek. Tento program pokračuje i v roce 2008.

S revitalizací centra města souvisí i v současné době prováděná výstavba nové víceúčelové sportovní haly Gymnázia Šternberk, jejímž investorem je Olomoucký kraj. Vzniká na místech starších nevyužívaných průmyslových budov v těsné blízkosti historického centra a nedaleko hradního areálu. Město Šternberk vybuduje související novou dopravní infrastrukturu s parkovacími místy, které budou současně sloužit jako záchytné parkoviště pro turisty a návštěvníky města.

Něco z historie Šternberka

V místě, kde se Hornomoravský úval zvedá ve svahy Nizkého Jeseníku, v nadmořské výšce 270 m n. m., 20 km od soutoku řek Moravy a Bystřice, na němž se rozkládá krajské město Olomouc, vznikla ve 13. století osada, která postupem času přerostla v jedno z historických měst severní Moravy – Šternberk. Jeho historické jádro se dochovalo do dnešní doby v poměrně málo narušené podobě jak co do vlastního půdorysu se středověkou uliční sítí, tak zástavby i části městského opevnění.

Nejstarší zmínka o Šternberku jako městě je z roku 1296, již dříve zde však existovala ulicová trhová ves v místech dnešních ulic ČSA a Bezručovy. Tímto územím procházela významná obchodní stezka, která vedla z Olomouce, a ve Šternberku se dělila na dvě větve, z nich jedna směřovala k Uničovu, druhá do Slezska.

Město Šternberk je srostlicí čtyř hlavních historických útvarů. Těmi je za

prvé výše zmíněná ulicová trhová ves. Za druhé kolonizační, pravidelné město na východ od ní, s mírně obdélníkovým náměstím a se sítí ulic. Severně vybíhající dnešní Radniční ulice vytváří přechod k mimořádně výrazné a významné urbanistické kompozici nástupního prostoru před farním kostelem s morovým sloupem, působivým schodištěm a přilehlým klášteřem. Tento soubor, ležící na východní straně města, je třetím z původních historických útvarů. Čtvrtým je pak hrad Šternberk na návrší na severovýchodní straně města.

Augustiniánský klášter byl založen v roce 1371 magdeburským arcibiskupem Albertem ze Šternberka. Ze středověké stavby dnes zbyly jen pozůstatky gotického ambitu. V historii byl několikrát těžce poškozen, proto v 18. století proběhla velkorysá barokní přestavba, při které byl klášter s kostelem de facto znovu vystavěn a doplněn parkem. Ovšem nedlouho po dokončení stavby císař Josef II. klášter zrušil. Budovy byly dále využívány jako kasárna, škola a sklad, pouze v bývalém probostství zůstala zachována fara.

V současné době je objekt majetkem města Šternberka. Technický stav kláštera byl natolik špatný, že bylo nutno přistoupit k jeho celkové opravě. Město zahájilo v roce 1999 stavební práce, zčásti financované z programu Ministerstva kultury ČR „Záchrana architektonického dědictví“ a zčásti z rozpočtu města. Dosud byla provedena rekonstrukce krovu a střešního pláště, výměna části stropů a repase oken v celém objektu. Monumentální areál

je vzhledem k celkovému stavu využíván pouze sezónně pro širokou škálu uměleckých aktivit (výstavy, divadelní přestavení, koncerty). Pro stabilizaci a zvýšení úrovně těchto aktivit je nezbytné vybudovat trvalé provozní a technické zázemí. Projekt „Regenerace a revitalizace centra města“ se týkal také kláštera, konkrétně úprav příjezdové komunikace k vnějšímu a vnitřnímu nádvoří.

Šternberk je proslulý nejen svými architektonickými památkami, ale i automobilovým závodem do vrchu Ecce Homo. Závodní dráha oslavila v roce 2005 stoleté výročí prvního závodu, v roce 1981 byly závody zařazeny do seriálu Mistrovství Evropy. Každoročně se jezdí také Ecce Homo veteránů.

Příprava projektu

Město Šternberk se se svým záměrem a projektem rekonstrukce centra města umístilo na celkovém druhém místě v celorepublikovém hodnocení. Na prvním místě bylo město Písek, za Šternberkem se pak umístily projekty měst Jablonec nad Nisou, Ústí nad Labem, Ostrov, Tábor, Tachov a dalších.

Řešení rekonstrukce centra města ovlivnily výsledky architektonicko-urbanistické soutěže, kterou město uspořádalo již na přelomu let 1997 – 1998 k řešení prostoru Hlavního náměstí a ulice Radniční. Realizaci dlouho bránily nedořešené majetkové právní vztahy k dotčeným pozemkům (Hlavní náměstí).

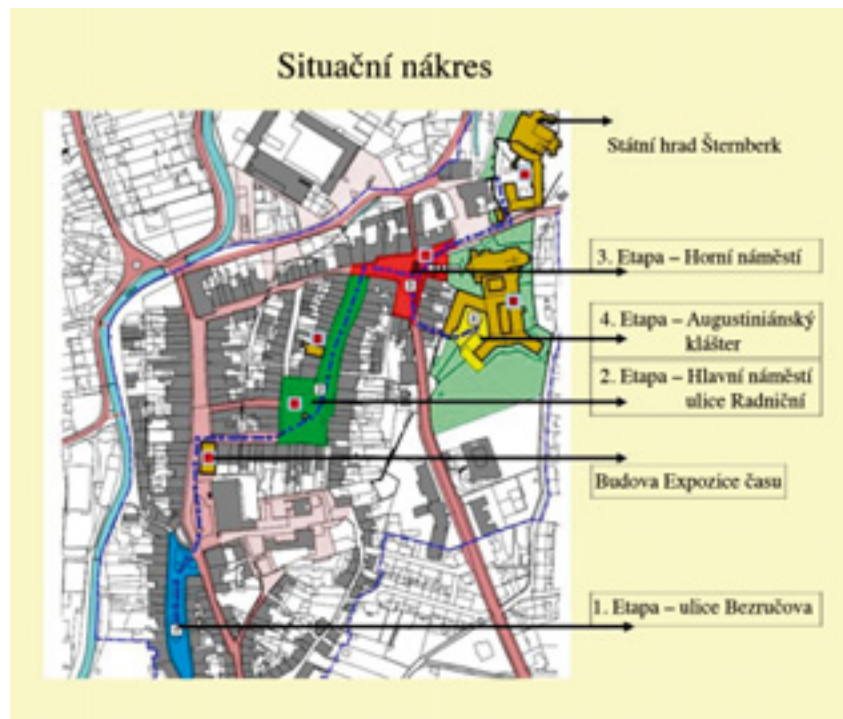
Etapy projektu

Na hlavní historické ose ulice Bezručova – hrad Šternberk se nacházejí obě historická šternberská náměstí – Hlavní a Horní, spojená Radniční ulicí. Cílem rekonstrukce byla komplexní revitalizace těchto významných urbanistických prostor a obnovení jejich společenské a shromažďovací funkce. Projekt se snažil vytvořit podmínky pro pobytovou pohodu kvalitním pěším parterem domů a s ním související nabídkou obchodů a služeb. Dří-

vější dopravní situace byla upravena jednoznačným vymezením koridorů a ploch pro dopravu.

Samotná rekonstrukce centra probíhala ve čtyřech základních etapách.

Dvě etapy rekonstrukce byly ukončeny v závěru roku 2005 (ul. Bezručova, areál bývalého augustiniánského kláštera), zbývající dvě etapy v závěru roku 2006 (Hlavní náměstí a ul. Radniční, Horní náměstí). Viz obr. 1 a obr. 2.

Obr. 1: *Situční nákres – etapizace projektu regenerace a revitalizace centra města*

Obr. 2: *Letecký snímek – etapizace projektu regenerace a revitalizace centra města*

1. etapa – ulice Bezručova

Práce zahrnovaly vybudování nové komunikace, parkovacích zálivů a chodníku mezi stávající zástavbou v celém profilu ulice. Hlavním účelem bylo zklidnění dopravy v centru města a upřednostnění chodců rozšířením chodníků a ploch pro pěší. Snahou přitom současně bylo přiblížit se co nejvíce i k pravděpodobné původní dispozici prostoru jako význačného tržního místa (v místě původní trhové vsi a následně tzv. Široké ulice). *Viz obr. 3.*

2. etapa – Hlavní náměstí a ulice Radniční

Centrální náměstí a ulice prošly komplexní revitalizací, která má posílit jejich pozici jako hlavního místa setkávání a společenského dění ve městě.

Prostor byl doplněn o venkovní mobiliář, bylo vyměněno veřejné osvětlení a rozšířena zeleň v podobě stromů, které na náměstí dříve téměř nebyly. Součástí rekonstrukce Hlavního náměstí jsou kašna a výtvarný prvek „Stroj času“, který je součástí ideového záměru „Šternberk – město hodin a času“. Pojem čas úzce souvisí s moderní historií města (výrobní podnik Chronotechna, Expozice hodin na hradě) a je propojen se snahou města Šternberka o navázání na tuto tradici obnovou Expozice času, která je připravována v tzv. Domu osvěty v centru města. *Viz obr. 4.*

3. etapa – Horní náměstí

Kaskádu řešených prostor završila úprava Horního náměstí s atraktivním prvkem nově zrekonstruovaného

mariánského sloupu jako důstojného nástupního prostoru pro hlavní cíle turistických návštěv – hrad Šternberk a objekt bývalého augustiniánského kláštera. V rámci náměstí je upravena stávající dopravní situace tak, aby byly koridory a plochy pro dopravu jednoznačně vymezeny a odděleny od širokých ploch pro pěší. Požadavkem bylo především vrátit náměstí reprezentativní a společenskou funkci v návaznosti na památkově chráněné dominanty města, především národní kulturní památku hrad Šternberk, kostel, bývalý augustiniánský klášter a mariánský sloup při současném zajištění dopravní obslužnosti a bezpečnosti. V prostoru před gymnáziem bylo instalováno pítko, u výjezdu z náměstí směrem k ulici Opavská byla odkryta a opravena historická studna. *Viz obr. 5.*

Obr. 3: První etapa – Ulice Bezručova před a po revitalizaci

4. etapa – areál bývalého augustiniánského kláštera

Objekt je majetkem města Šternberka. Technický stav kláštera byl natolik špatný, že bylo nutno přistoupit k jeho záchraně. Město zahájilo v roce 1999 stavební práce, které jsou zčásti

financovány z programu Ministerstva kultury ČR Záchrana architektonického dědictví a zčásti z rozpočtu města. Dosud byla provedena rekonstrukce krovu a střešního pláště, výměna havarijních stropů a repase oken v celém objektu. Monumentální areál je vzhledem k celkovému stavebnímu stavu

využíván aktivně, ale pouze sezónně pro škálu uměleckých aktivit výtvarných, divadelních a koncertních. Čtvrtá etapa projektu spolufinancovaného Evropskou unií řešila úpravu plochy nádvoří a komunikačně zpřístupnila celý areál. *Viz obr. 6.*

Obr. 4: Druhá etapa – Hlavní náměstí a ulice Radniční před a po revitalizaci

Obr. 5: Třetí etapa – Horní náměstí před a po revitalizaci

Obr. 6: Čtvrtá etapa – Nádvoří bývalého augustiniánského kláštera před a po úpravách

Závěr

Projekt „Proměny v čase – čas proměn“ dal městu Šternberk šanci zúročit letitou snahu o regeneraci a revitalizaci městské památkové zóny. Město postupně svými zdroji investovalo do komunikací, které přivádějí k městské památkové zóně dopravu. Proměnou procházely i jednotlivé objekty. Dílčí rekonstrukce domů za spoluúčasti nájemníků postupně formují kvalitu městského prostředí, mění se sociální struktura obyvatel centra, struktura služeb, ožívají partery domů. Projekty aktivující nabídku cestovnímu ruchu jsou součástí investic města. Vše smě-

řuje k tomu, aby se střed města (a hlavně jeho centrální náměstí) stal opět vyhledávaným místem pro občany města, společenským a turistickým místem, bezpečným, přehledným a dobře udržovaným. Čtyřetapová rekonstrukce veřejných prostranství, významně podpořená prostředky Evropské unie, je jen jedním z dalších kroků, jejichž snahou je posílit město Šternberk jako regionální centrum nepostrádající obvyklé standardy podobných evropských sídel.

V roce 2007 byl projekt regenerace a revitalizace centra města oceněn

prvním místem v soutěži Cesty města, která je zaměřena na zklidňování dopravy ve městech a obcích České republiky. Slavnostní předávání cen se konalo v obci Malá Skála, vítězi předchozího ročníku soutěže. Ceny letošního ročníku se budou předávat v září ve Šternberku.

Fotodokumentace © město Šternberk

*Mgr. Antonín Kostrůnek
Odbor kancelář starosty
město Šternberk*

ENGLISH ABSTRACT

Šternberk — A Project of Town Centre Regeneration and Revitalization, by Antonín Kostrůnek

A regeneration and revitalization project of an important part of the historic town centre of Šternberk was performed in 2005 and 2006. Divided in four stages, the project was aimed at a comprehensive revitalization of the town's concourses and the renovation of their social and communal functions. The municipality had successfully applied for support from the Common Regional Operational Programme, so that more than two thirds of the project's financing came from the EU funds, besides that from the government and the municipality.